

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของบัณฑิต หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

FACTORS AFFECTING GRADUATES' ENGAGEMENT OF GRADUATE PROGRAM
OF MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY

อรุณรัตน์ วิไลรัตนกุล¹

Aroonrad Wilairadtanakun

พระครูภัทรธรรมคุณ¹

PhrakhruBhattharadhammakun

พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตาวฑฒโน¹

Phramaha Yannawat Thitavaddhano

พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปณโย¹

Phrakhrusangharak Chakkit Bhuripanyo

ลำพอง กลมกุล¹

Lampong Klomkul

Corresponding Author E-mail: nok.aroonrad@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของบัณฑิต หลักสูตรบัณฑิตศึกษา 2) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของบัณฑิต หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 491 รูป/คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรแฝงด้วยโปรแกรมลิสมเรล ผลการวิจัยพบว่า

1. ความผูกพันของบัณฑิต หลักสูตรบัณฑิตศึกษาได้ 5 องค์ประกอบ 1) บัณฑิต 2) สภาพแวดล้อม 3) บูรณาการทางวิชาการ 4) บูรณาการทางสังคม 5) ด้านความผูกพัน

2. การวิเคราะห์ค่าสถิติทดสอบเท่ากับ 7940.079 พบว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกต มีกลุ่มตัวอย่างแตกต่างจากเมทริกซ์ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าดัชนีไคเซอร์ ไมเยอร์ ออลคิน (KMO) เท่ากับ .934 เข้าใกล้ 1 และค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.131 ถึง 0.852 การตรวจสอบความสอดคล้อง โดยหาค่าไคสแควร์ 25.42 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ .99 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (AGFI) เท่ากับ .94 มีค่าเข้าใกล้ 1 การค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยส่วนที่เหลือ (RMR) เท่ากับ .001 เข้าใกล้ศูนย์ พบว่าโมเดลการวิจัย มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผล, ความผูกพันของบัณฑิต

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the components of factors affecting graduates' engagement of graduate program, and 2) to analyze causal relationship of factors affecting graduates' engagement of graduate program Mahachulalongkornrajavidyalaya

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

University. 491 samples were selected. Research tool was questionnaires and data was analyzed by using percentage, frequency, mean and standard deviation. In addition, causal relationship between latent variables was analyzed by LISREL. The research results were as follows:

1. graduates' engagement of graduate program can be divided into 5 components consisted of 1) graduate students, 2) environment, 3) academic integration, 4) social integration, and 5) engagement.

2. Analysis of Bartlett's Test of Sphericity was 7940.079 ($p = .000$), and the correlation matrix between observed variables of samples was different from identity matrix at .01 significant level. Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy (KMO) was .934 that closed to 1. Rank of correlation coefficient was between 0.377 to 0.819, and results of model validation showed that the model fit with empirical data. Analysis results showed that Chi-square was 25.42, degree of freedom (df) was 16, p-value was .0628, Goodness of Fit Index (GFI) was .99, Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) was .94 that closed to 1, and Root mean square residual (RMR) was .001 that closed to 0 which revealed that model fit with empirical data.

Keyword: Factors affecting, Graduates' Engagement

บทนำ

พลังของศิษย์เก่ามีพลังมากสำหรับการพัฒนาสถาบันการศึกษา เป็นตัวชี้วัดถึงความพอใจของสังคม และการบรรลุถึงจุดมุ่งหมายของสถาบันการศึกษา การนำพลังของศิษย์เก่ามาใช้ให้เกิดประโยชน์เป็นการตื่นตัวของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่เพิ่งเริ่มมองเห็นศักยภาพที่สำคัญของศิษย์เก่า ซึ่งแต่ก่อนนี้ไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร เพราะส่วนมากมหาวิทยาลัยยังไม่ต้องการความช่วยเหลือจากศิษย์เก่า ในทางตรงข้ามศิษย์เก่าเองยังไม่มีศักยภาพพอจะสามารถช่วยสถาบันการศึกษาได้ และอาจต้องกลับมาพึ่งพาสถาบันการศึกษาอีกด้วย แต่เมื่อเวลาผ่านไปศิษย์เก่าเริ่มมีจำนวนมากขึ้น มีผู้ประสบความสำเร็จมากขึ้น มีผู้พร้อมเป็น “ผู้ให้” มากขึ้น มีผู้ที่มี “ศักยภาพในการช่วยเหลือ” มากขึ้น (กฤษมนันต์ วัฒนาณรงค์, 2554)

บัณฑิต หรือศิษย์เก่า ทำหน้าที่เหมือนกับกระจกที่สื่อความหมายสะท้อนกลับไปยังสถาบัน “ความเป็นศิษย์เก่า” จึงเปรียบเสมือน สถาบันการศึกษาเคลื่อนที่ เป็นบุคคลที่มีคุณค่าต่อสถาบัน ศิษย์เก่าของสถาบันการศึกษาที่ประสบความสำเร็จในชีวิตและการทำงาน จะทำให้มหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษามีชื่อเสียงตามไปด้วย ดังนั้น ส่วนหนึ่งของความเชื่อถือในชื่อเสียงของสถาบันการศึกษาจึงได้มาจากความสำเร็จของศิษย์เก่า (อนวัช มีเคลือบ, กิตติมา ชาญวิชัย และ จิรวัดน์ วีรังกร, 2560)

การศึกษาเรื่องความผูกพันมีความสำคัญต่อทั้งการบริหารและการผลิตบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษาเป็นอันมาก ผู้เรียนหรือนิสิตจึงเป็นองค์ประกอบหรือสมาชิกที่มีความสำคัญที่สุดในการดำรงอยู่ของหลักสูตรบัณฑิตศึกษามาก หากบัณฑิต

เกิดความผูกพันที่ดีต่อหลักสูตรบัณฑิตศึกษา บัณฑิตก็จะแสดงพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความผูกพันและนำไปสู่การแนะนำ บอกต่อ หรือ คำชื่นชมที่เกี่ยวกับมหาวิทยาลัยของตนต่อผู้เรียนในอนาคต และผู้เรียนอาจแสดงถึงความสนใจที่จะกลับมาศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ในหลักสูตรอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัยแห่งเดิมของผู้เรียนด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัย จึงมุ่งที่จะศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของบัณฑิตหลักสูตรบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อทราบถึงความผูกพันของบัณฑิตที่มีต่อสถาบันแห่งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมความรู้สึผูกพันต่อสถาบันและเพื่อเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารของสถาบันและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ แบ่งปัจจัยที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับความผูกพันของบัณฑิตต่อหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ออกเป็น 4 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยด้านตัวบัณฑิต 2) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมสถาบัน 3) ปัจจัยด้านบูรณาการทางวิชาการ 4) ปัจจัยด้านบูรณาการทางสังคม 5) ปัจจัยด้านความผูกพัน รายละเอียดแต่ละปัจจัยได้กล่าวต่อไป

1. ปัจจัยด้านตัวบัณฑิต นิสิตที่เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจะมีความแตกต่างกันทั้งในด้านคุณลักษณะภูมิหลังทางชีวสังคม และทางด้านจิตพิสัย ซึ่งมีผลทั้งทางตรง และทางอ้อมต่อการแสดงออกต่างๆ ในสถาบัน ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับความผูกพัน และการคงอยู่ในสถาบันของนิสิต ดังนั้นการศึกษาปัจจัยด้านตัวบัณฑิต จึงแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

คุณลักษณะทางชีวสังคม และคุณลักษณะทางจิตพิสัย

2. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม การที่มหาวิทยาลัยจะดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้นั้น จำเป็นจะต้องมีสภาพแวดล้อมอันเหมาะสมเป็นพื้นฐาน (ระวี ภาวิไล, 2515) เพราะสภาพแวดล้อมสถาบันหรือมหาวิทยาลัยมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ และพัฒนาการทุกด้านของมวลสมาชิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งนิสิต (วิไลวรรณ พิธิยานุวัฒน์ และ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2519) ดังนั้นการศึกษาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม จึงแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1. เพื่อน 2. การจัดการเรียนการสอน 3. การบริหาร 4. อาคารสถานที่

3. ปัจจัยด้านบูรณาการทางวิชาการ การแสดงออกทางวิชาการเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ทำให้นิสิตออกจากสถาบันก่อนสำเร็จการศึกษา (Spady, 1971) โดยเฉพาะการแสดงให้เห็นถึงการเกิดบูรณาการทางวิชาการในระบบทางวิชาการของสถาบันไม่เพียงพอ ด้วยเหตุนี้การเกิดบูรณาการทางวิชาการจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ และมีผลต่อความผูกพันต่อสถาบัน และการคงอยู่หรือการออกจากสถาบันก่อนสำเร็จการศึกษาของนิสิต (Tinto, 1975) การศึกษาปัจจัยด้านบูรณาการทางวิชาการ จึงแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ การพัฒนาทางวิชาการ พัฒนาตนและพัฒนาผู้อื่น การพัฒนาทางสติปัญญาเพื่อตนเองและเพื่อผู้อื่น

4. ปัจจัยด้านบูรณาการทางสังคม หากขาดการบูรณาการในระบบสังคมของมหาวิทยาลัยจะผลทำให้ความผูกพันต่อระบบสังคมต่ำลง และเพิ่มโอกาสของนิสิตแต่

ละคนที่จะออกจากสถาบันหรือวิทยาลัยมากขึ้น การศึกษาปัจจัยด้านบูรณาการทางสังคม จึงแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1. การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน 2. การปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ 3. การปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่

5. ปัจจัยด้านความผูกพัน มหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาจัดเป็นองค์การรูปร่าง (Gross) ที่ประกอบด้วยระบบที่สำคัญ 2 ระบบ คือ ระบบทางวิชาการ และระบบทางสังคม ด้วยเหตุนี้การศึกษาความผูกพันต่อสถาบันหรือมหาวิทยาลัย การศึกษาปัจจัยด้านความผูกพัน จึงแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1. ด้านพฤติกรรม 2. ด้านเจตคติ 3. ด้านสังคม

ดังนั้น ในบทความวิจัยนี้ จึงสนใจนำเสนอผลการศึกษาองค์ประกอบและความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของบัณฑิต หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเป็นข้อมูลให้สถาบันนำไปใช้ในการวางแผนและพัฒนาปรับปรุงความผูกพันของบัณฑิตที่มีต่อหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของบัณฑิต หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของบัณฑิตหลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แนวทางวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Method) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของบัณฑิตหลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท และปริญญาเอก สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง และวิทยาลัยสงฆ์ ประกอบด้วยวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ และวิทยาลัยสงฆ์นครศรีธรรมราช โดยเป็นนิสิตที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2554 – 2561 จำนวน 1,290 รูป/คน

กลุ่มตัวอย่าง ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างนั้น ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Hair และคณะ (อ้างถึงใน ลำพอง กลมกุล, 2554) ได้เสนอเกณฑ์โดยทั่วไปถ้าประชากรอยู่ระหว่าง 1,000 - 10,000 คน จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 20 คน ต่อ 1 พารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าหรือจำนวนเส้นทาง (path) ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโมเดลกรอบแนวคิดในการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าทั้งหมด 27 พารามิเตอร์ หรือมีจำนวนเส้นทางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลกรอบแนวคิดทั้งหมด 27 เส้นทาง ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่มีเหมาะสม จำนวน 491 คน และ

การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงปริมาณนี้ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

ปัจจัย/ตัวแปร ที่นำเข้ามาวิเคราะห์ในโมเดล

ผู้วิจัยได้ศึกษา ตัวแปรแฝง 5 ตัวแปร แบ่งเป็น ตัวแปรแฝงภายใน 4 ตัวแปร ตัวแปรภายนอกแฝง 1 ตัวแปร และตัวแปรสังเกตได้ 17 ตัวแปร ดังแสดงรายละเอียดของตัวแปร ดังนี้ ตัวแปรแฝงภายนอก 1 ตัวแปร ได้แก่ 1. ด้านสภาพแวดล้อม 2. ด้านบูรณาการทางวิชาการ 3. ด้านบูรณาการทางสังคม 4. ความผูกพัน ตัวแปรสังเกตได้ 17 ตัวแปร ได้แก่ 1. เหตุจูงใจในการเข้าศึกษา เหตุภายใน 2. เหตุจูงใจในการเข้าศึกษา เหตุภายนอก 3. ทักษะคติต่อวิชาชีพที่ศึกษา 4. สภาพแวดล้อมด้านเพื่อน 5. สภาพแวดล้อมด้านการจัดการ 6. สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร 7. สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ 8. การพัฒนาทางวิชาการ พัฒนาการ 9. การพัฒนาทางวิชาการ พัฒนาผู้อื่น 10. การพัฒนาทางสติปัญญา พัฒนาตนเอง 11. การพัฒนาทางสติปัญญา พัฒนาผู้อื่น 12. การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน 13. การปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ 14. การปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ 15. ด้านพฤติกรรม 16. ด้านเจตคติ และ 17. ด้านสังคม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) ที่มี 4 ขั้นตอน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความผูกพันของบัณฑิต หลักสูตรบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2. นำผลที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1 และแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในข้อ 1 มากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถาม ที่จะใช้ในการศึกษา และเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

3. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามกรอบโครงสร้างของแบบสอบถามที่กำหนดไว้

4. ตรวจสอบความตรงและความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลวิจัยกับผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท และปริญญาเอก สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง และวิทยาลัยสงฆ์ 3 ส่วนงาน ประกอบด้วย วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ และวิทยาลัยสงฆ์นครศรีธรรมราช โดยเป็นนิสิตที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2554 – 2561 จำนวน 491 รูป/คน โดยสร้างแบบสอบถามออนไลน์ ทำให้สามารถรวบรวมและรับทราบผลประเมินได้อย่างรวดเร็วและเป็นปัจจุบัน ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่บัณฑิตศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ส่งลิงก์แบบสอบถามออนไลน์ให้แก่บัณฑิตตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลจริงจากกลุ่มตัวอย่าง และตรวจสอบความครบถ้วน ความถูกต้องและความ

เหมาะสมของข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ความถี่และร้อยละ การวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค การวิเคราะห์ตัวแปรสังเกตได้โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) สัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ค่าความเบ้ (Skewness) ค่าความโด่ง (Kurtosis) เพื่อดูลักษณะการแจกแจงของตัวแปร การวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างโดยใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling Analysis : SEM) ด้วยโปรแกรมทางสถิติขั้นสูง

การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรให้ได้เมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบว่า เมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แตกต่างจากศูนย์หรือไม่ ถ้าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในเมทริกซ์ใดไม่มีความสัมพันธ์กันหรือมีความสัมพันธ์กันน้อย แสดงว่าเมทริกซ์นั้นไม่มีองค์ประกอบร่วมกัน และไม่จำเป็นในการนำเมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไปวิเคราะห์องค์ประกอบ สำหรับค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานคือ ค่าสถิติ Bartlett's Test of Sphericity และค่าดัชนีไกเซอร์เมเยอร์-ออลคิน (Kaiser – Meyer-Olkin

Measure of Sampling Adequacy = KMO) ซึ่งค่า KMO ควรจะมีค่าเข้าใกล้หนึ่ง

ในการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลแบบมีตัวแปรส่งผ่าน จำเป็นต้องมีการเตรียมเมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของแต่ละองค์ประกอบ และในการแปลความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เมื่อได้เมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละองค์ประกอบ จากนั้นผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์เพื่อเป็นการตรวจสอบโมเดลโครงสร้าง (Structural Model) โดยใช้แบบสอบถามที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่าตัวแปร มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.131 ถึง 0.852 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกคู่ ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นความสัมพันธ์ทางบวกตั้งแต่ขนาดปานกลางถึงขนาดสูง

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบของปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของบัณฑิต หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในโมเดล มีตัวบ่งชี้ทั้งหมด 17 ตัวแปร ที่ใช้วัดตัวแปรแฝง 5 ตัวแปร คือ 1) ด้านตัวบัณฑิต (BUND) 2) ด้านสภาพแวดล้อม (ENVN) 3) ด้านบูรณาการทางวิชาการ (ACAD) 4) ด้านบูรณาการทาง

สังคม (SOCl) 5) ความผูกพัน (ATTA) มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะการกระจายและการแจกแจงของตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัว ค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนต่ำสุด (Min) คะแนนสูงสุด (Max) สัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ค่าความเบ้ (Sk) และค่าความโด่ง (Ku) โดยแยกวิเคราะห์ผลแต่ละตัวแปรดังต่อไปนี้

เมื่อพิจารณาด้านตัวบัณฑิต (BUND) พบว่า โดยภาพรวมด้านตัวบัณฑิต (BUND) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.22$) ซึ่งเมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อยพบว่า ทักษะคิดต่อวิชาชีวะที่ศึกษา ($\bar{X}=4.42$) รองลงมาคือ เหตุจูงใจในการเข้าศึกษา เหตุภายใน ($\bar{X}=4.22$) และเหตุจูงใจในการเข้าศึกษา เหตุภายนอก ($\bar{X}=4.01$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของตัวแปรพบว่า ตัวแปรมีการกระจายไม่ต่างกันมาก โดยมีค่าอยู่ระหว่างร้อยละ 12.04– 18.27 เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Sk) ของตัวแปรพบว่า ตัวแปรทุกตัวมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรทุกตัวสูงกว่าค่าเฉลี่ย เมื่อพิจารณาค่าความโด่ง (Ku) พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีค่าการแจกแจงของข้อมูลในลักษณะสูงโด่งกว่าโค้งปกติ (ค่าความโด่งมากกว่า 0) แสดงว่าตัวแปรทุกตัวมีการกระจายของข้อมูลน้อย

เมื่อพิจารณาด้านสภาพแวดล้อม (ENVN) พบว่า โดยภาพรวมด้านสภาพแวดล้อม (ENVN) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.24$) ซึ่งเมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อยพบว่า ด้านการบริหารค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=$

4.31) รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}=4.24$) และด้านเพื่อน ($\bar{X}=4.22$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรมีการกระจายไม่ต่างกันมาก โดยมีค่าอยู่ระหว่างร้อยละ 11.06 – 13.58 เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Sk) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรทุกตัวสูงกว่าค่าเฉลี่ย เมื่อพิจารณาค่าความโด่ง (Ku) พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีค่าการแจกแจงของข้อมูลในลักษณะสูงโด่งกว่าโค้งปกติ (ค่าความโด่งมากกว่า 0) แสดงว่าตัวแปรทุกตัวมีการกระจายของข้อมูลน้อย

เมื่อพิจารณาด้านบูรณาการทางวิชาการ (ACAD) พบว่า โดยภาพรวมด้านบูรณาการทางวิชาการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$) ซึ่งเมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อยพบว่า การพัฒนาทางสติปัญญา เพื่อตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}=4.32$) รองลงมาคือ การพัฒนาทางวิชาการ เพื่อตนเอง ($\bar{X}=4.28$) และการพัฒนาทางสติปัญญา เพื่อผู้อื่น ($\bar{X}=4.15$) เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรมีการกระจายไม่ต่างกันมาก โดยมีค่าอยู่ระหว่างร้อยละ 13.07 – 17.11 เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Sk) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรทุกตัวสูงกว่าค่าเฉลี่ย เมื่อพิจารณาค่าความโด่ง (Ku) พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีค่าการแจกแจงของข้อมูลในลักษณะสูงโด่งกว่าโค้งปกติ (ค่าความโด่งมากกว่า 0) แสดงว่าตัวแปรทุกตัวมีการกระจายของข้อมูลน้อย

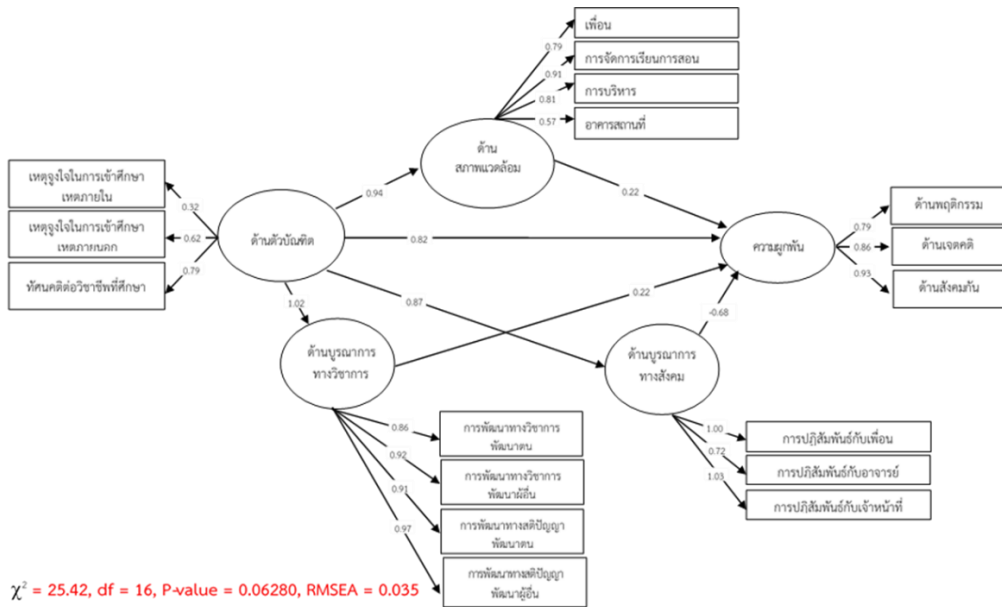
เมื่อพิจารณาด้านบุรณาการทางสังคม (SOCl) พบว่า โดยภาพรวมด้านบุรณาการทางสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.28$) ซึ่งเมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อย พบว่า การปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.43$) รองลงมาคือ การปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ ($\bar{X}=4.30$) และการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ($\bar{X}=4.31$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรมีการกระจายไม่ต่างกันมาก โดยมีค่าอยู่ระหว่างร้อยละ 12.80 – 16.31 เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Sk) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรทุกตัวสูงกว่าค่าเฉลี่ย เมื่อพิจารณาค่าความโด่ง (Ku) พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีโค้งการแจกแจงของข้อมูลในลักษณะสูงโด่งกว่าโค้งปกติ (ค่าความโด่งมากกว่า 0) แสดงว่าตัวแปรทุกตัวมีการกระจายของข้อมูลน้อย

เมื่อพิจารณาความผูกพัน (ATTA) พบว่า โดยภาพรวมความผูกพัน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.16$) ซึ่งเมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อย พบว่า ด้านเจตคติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.18$) รองลงมาคือ ด้านพฤติกรรม ($\bar{X}=4.17$) ด้านสังคม ($\bar{X}=4.16$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรมีการกระจายไม่ต่างกันมาก โดยมีค่าอยู่ระหว่าง ร้อยละ 14.21 – 18.84 เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Sk) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรทุกตัวสูงกว่าค่าเฉลี่ย เมื่อพิจารณาค่า

ความโด่ง (Ku) พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีโค้งการแจกแจงของข้อมูลในลักษณะสูงโด่งกว่าโค้งปกติ (ค่าความโด่งมากกว่า 0) แสดงว่าตัวแปรทุกตัวมีการกระจายของข้อมูลน้อย รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลน้อย

2. ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของบัณฑิต หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผลการวิเคราะห์โมเดลโครงสร้าง ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของบัณฑิต หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการตรวจสอบ พบว่า ค่าไค-สแควร์ $\chi^2 = 25.42$, $df = 16$, $p = .06$, GFI = .99, AGFI = .94, RMSEA = .035 เมื่อพิจารณาค่าดัชนีเหล่านี้กับเกณฑ์ความกลมกลืนของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จะเห็นได้ว่า ค่าไค-สแควร์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อัตราส่วนระหว่างค่าไค-สแควร์กับองศาอิสระมีค่าน้อยกว่า 2.00 ค่าดัชนี GFI, AGFI, RMSEA, SRMR และ CFI ดัชนีทุกค่าผ่านเกณฑ์ที่บ่งบอกได้ว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพประกอบ 1

ภาพที่ 1 ผลการประมาณค่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของบัณฑิต หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของบัณฑิต หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่มีความ

กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพประกอบ 1 ผู้วิจัยจึงเสนอค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลและค่าสัมประสิทธิ์การทำนายของตัวแปรสาเหตุที่มีต่อตัวแปรผล ดัง ตาราง 1

ตาราง 1 อิทธิพลของตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลต่อความผูกพันของบัณฑิต หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตัวแปรผล	ด้านสภาพแวดล้อม			ด้านบูรณาการทางวิชาการ			ด้านบูรณาการทางสังคม			ความผูกพัน		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
ตัวแปรเหตุ												
ตัวบัณฑิต	.94**	-	.94**	1.02**	-	1.02**	.87**	-	.87**	.97**	.15	.82
	(.07)		(.07)	(.05)		(.05)	(.05)		(.05)	(.05)	(.76)	(.75)
ด้านสภาพแวดล้อม	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.55**	-	.55**
										(.26)		(.26)
ด้านบูรณาการทางวิชาการ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.22	-	.22
										(.66)		(.66)
ด้านบูรณาการทางสังคม	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.68	-	.68
										(.31)		(.31)
R ²	.89			1.00			.75			1.00		

1) ตัวเลขในวงเล็บคือค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน, $**p < .01$

2) DE = อิทธิพลทางตรง (Direct effects), IE = อิทธิพลทางอ้อม (Indirect effects), TE = อิทธิพลรวม (Total effects)

จากตาราง 1 อิทธิพลของตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลต่อความผูกพันของบัณฑิตหลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีดังนี้

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่าสถิติ Bartlett's Test of Sphericity ซึ่งเป็นสถิติทดสอบสมมติฐานว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์เป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์ (identity matrix) หรือไม่ มีค่าสถิติทดสอบเท่ากับ 7940.079 ($p = .000$) แสดงว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าดัชนีไกเซอร์ – ไมเยอร์ – ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy : KMO) มีค่าเท่ากับ .934 โดยมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่า ตัวแปรในข้อมูลชุดนี้มีความสัมพันธ์กันเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์โมเดลสเตรตต่อไป

เมื่อพิจารณาสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้จำนวน 17 ตัวแปร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) มีจำนวน 136 คู่ มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง 0.131 ถึง 0.852 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้พบว่า ทุกตัวมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) และเป็นความสัมพันธ์ทางบวก แสดงว่า ความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกตัวเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยตัวแปรที่

มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ด้านพฤติกรรม (ATTA1) และด้านเจตคติ (ATTA2) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เท่ากับ .852 แสดงว่า คือ การพัฒนาทางสติปัญญา เพื่อตนเอง เพิ่มขึ้น การพัฒนาทางสติปัญญา เพื่อผู้อื่น ก็เพิ่มขึ้นด้วย และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์รองลงมาคือ การพัฒนาทางสติปัญญา เพื่อตนเอง (ACAD3) และการพัฒนาทางสติปัญญา เพื่อผู้อื่น (ACAD4) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เท่ากับ .850 แสดงว่า คือ การพัฒนาทางสติปัญญา เพื่อตนเอง เพิ่มขึ้น การพัฒนาทางสติปัญญา เพื่อผู้อื่น ก็เพิ่มขึ้นด้วย

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ระหว่างกลุ่มตัวแปรด้านเดียวกัน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านตัวบัณฑิต (BUND) พบว่า มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง .159 ถึง .556 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ เหตุจูงใจในการเข้าศึกษา เหตุภายใน (BUND2) และ ทศนคติต่อวิชาชีพที่ศึกษา (BUND3) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เท่ากับ .556 แสดงว่า เหตุจูงใจในการเข้าศึกษา เหตุภายในมากขึ้น ทศนคติต่อวิชาชีพที่ศึกษาก็มากขึ้นด้วย ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด เหตุจูงใจในการเข้าศึกษา เหตุภายนอก (BUND2) และทศนคติต่อวิชาชีพที่ศึกษา (BUND3) โดยมีขนาดความสัมพันธ์

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เท่ากับ .159

ด้านสภาพแวดล้อม (ENVN) พบว่า มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง .490 ถึง .741 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ การจัดการเรียนการสอน (ENVN2) และการบริหาร (ENVN3) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เท่ากับ .741 แสดงว่า การจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น การบริหารก็เพิ่มขึ้นด้วย ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ เพื่อน (ENVN1) และอาคารสถานที่ (ENVN4) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เท่ากับ .490

ด้านบูรณาการทางวิชาการ (ACAD) พบว่า มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง .758 ถึง .850 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ การพัฒนาทางสติปัญญา เพื่อตนเอง (ACAD 3) และการพัฒนาทางสติปัญญา เพื่อผู้อื่น (ACAD4) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เท่ากับ .850 แสดงว่า เมื่อมีการพัฒนาทางสติปัญญา เพื่อตนเอง มากขึ้น การการพัฒนาทางสติปัญญา เพื่อผู้อื่น ก็มากขึ้นด้วย ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุดคือการพัฒนาทางวิชาการ พัฒนาผู้อื่น (ACAD2) และการพัฒนาทางสติปัญญา เพื่อตนเอง (ACAD3) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เท่ากับ .758

ด้านบูรณาการทางสังคม (SOC1) พบว่า มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง .499 ถึง .671 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ การปฏิสัมพันธ์กับ

อาจารย์ (SOC12) และการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน (SOC11) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เท่ากับ .671 แสดงว่า เมื่อมีการปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์เพิ่มขึ้น ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนก็เพิ่มขึ้นด้วย ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุดคือ ปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ (SOC13) และการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน (SOC11) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เท่ากับ .499

ความผูกพัน (ATTA) พบว่า มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง .667 ถึง .852 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ ด้านพฤติกรรม (ATTA1) และด้านเจตคติ (ATTA2) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เท่ากับ .852 แสดงว่า เมื่อความผูกพันด้านพฤติกรรมเพิ่มขึ้น ความผูกพันด้านเจตคติก็เพิ่มขึ้นด้วย ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุดคือ ด้านเจตคติ (ATTA2) และด้านสังคม (ATTA3) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เท่ากับ .667

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมระหว่างตัวแปรในโมเดล พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ความผูกพัน กับตัวบัณฑิต (ขนาดความสัมพันธ์ = .97) แยกเป็นอิทธิพลทางตรง .82 และอิทธิพลทางอ้อม .15 เป็นอิทธิพลรวม .97 อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมส่งผลต่อความผูกพันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ขนาดอิทธิพลรวมส่งผลต่อความผูกพันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของบัณฑิต หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบของปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของบัณฑิต หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

องค์ประกอบของปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของบัณฑิต ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ 17 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ด้านตัวบัณฑิต 2) ด้านสภาพแวดล้อม 3) ด้านบูรณาการทางวิชาการ 4) ด้านบูรณาการทางสังคม และ 5) ความผูกพัน ซึ่งผลการศึกษารวบรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของบัณฑิต หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีอยู่ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านตัวบัณฑิต ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) เหตุจูงใจในการเข้าศึกษา เหตุภายใน (2) เหตุจูงใจในการเข้าศึกษา เหตุภายนอก (3) ทศนคติต่อวิชาชีพที่ศึกษา สอดคล้องกับ ดวงเดือน พันธมนาวิน (2518) ได้แบ่งเหตุจูงใจออกเป็น 2 ประเภท คือ เหตุจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) กับเหตุจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) 2) ด้านสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) สภาพแวดล้อมด้านเพื่อน (2) สภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนการสอน (3) สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร (4) สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ สอดคล้องกับ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์

(2528) ได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยไว้ว่า หมายถึง สิ่งเร้าอันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความรู้สึกประสาทสัมผัสของนิสิตนักศึกษาสภาพที่เป็นอยู่หรือสิ่งเร้า ในเชิงสภาพแวดล้อมเหล่านี้ สามารถจะตรวจสอบได้โดยการสังเกตการณ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ประเภทคือ 1) สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับความประทับใจในมหาวิทยาลัยโดยส่วนรวม 2) สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการเรียนการสอน 3) สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับเพื่อน 4) สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการบริหาร 5) สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับอาคารสถานที่ และบริการวิชาการ 3) ด้านบูรณาการทางวิชาการ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) การพัฒนาทางวิชาการ พัฒนาตน (2) การพัฒนาทางวิชาการ พัฒนาผู้อื่น (3) การพัฒนาทางสติปัญญา พัฒนาตนเอง (4) การพัฒนาทางสติปัญญา พัฒนาผู้อื่น สอดคล้องกับ สปาดี (Spady) (1970) ได้ให้ความหมายเอาไว้ว่าเป็นการผสมกลมกลืนระหว่างคุณลักษณะของนิสิตกับระบบทางวิชาการของสถาบันหรือมหาวิทยาลัยใน 2 ลักษณะคือ 1) เกรดที่นิสิตได้รับ หรือการพัฒนาทางวิชาการ 2) การได้รับการพัฒนาทางสติปัญญา 4) ด้านบูรณาการทางสังคม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน (2) การปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ (3) การปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ สอดคล้องกับ ตินโต (Tinto) (1975) ได้ให้แนวคิดไว้ว่าการบูรณาการทางสังคมของนิสิตครั้งแรกจะเกิดขึ้นได้หลายวิธีหรือหลายทางด้วยกันคือ 1) การเข้าร่วมหรือการมีความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนอย่างไม่เป็นทางการ 2) การเข้า

ร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรแบบกึ่งทางการ
3) การปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ และบุคลากร
ทางด้านบริหารภายในสถาบันหรือ
มหาวิทยาลัย และ 5) ความผูกพัน
ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1)
ด้านพฤติกรรม (2) ด้านเจตคติ (3) ด้านสังคม

2. ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผล ต่อความผูกพันของบัณฑิตหลักสูตร บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร
สังเกตได้จำนวน 17 ตัวแปร พบว่า
ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีความแตกต่าง
จากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) มี
จำนวน 136 คู่ มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
อยู่ในช่วง 0.131 ถึง 0.852 เมื่อพิจารณา
ความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ทุกตัว
มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$)
อีกทั้งเป็นความสัมพันธ์ทางบวก แสดงให้
เห็นว่า ความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกตัวเป็นไป
ในแนวทางเดียวกัน โดยตัวแปรที่มี
ความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ด้านพฤติกรรม
(ATTA1) และด้านเจตคติ (ATTA2) โดยมีขนาด
ความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.01 เท่ากับ .852 แสดงว่า คือ การพัฒนาทาง
สติปัญญา เพื่อตนเอง เพิ่มขึ้น การพัฒนาทาง
สติปัญญา เพื่อผู้อื่น ก็เพิ่มขึ้นด้วย

ความสัมพันธ์ของของปัจจัยที่ส่งผลต่อ
ความผูกพันของบัณฑิตหลักสูตร
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย สรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์
พบว่า ค่าสถิติ Bartlett's Test of
Sphericity ซึ่งเป็นสถิติทดสอบสมมติฐานว่า
เมทริกซ์สหสัมพันธ์เป็นเมทริกซ์เอกลักษณะ

(identity matrix) หรือไม่ มีค่าสถิติทดสอบ
เท่ากับ 7940.079 ($p = .000$) แสดงว่า เมท
ริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้
ทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างจากเมท
ริกซ์เอกลักษณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .01 และค่าดัชนีไกเซอร์ – ไมเยอร์ –
อลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of
Sampling Adequacy : KMO) มีค่าเท่ากับ
.934 โดยมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่า ตัวแปรใน
ข้อมูลชุดนี้มีความสัมพันธ์กันเหมาะสมที่จะ
นำไปวิเคราะห์โมเดลลิสเรลต่อไป

โมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อ
ความผูกพันของบัณฑิตหลักสูตร
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ประกอบด้วย ตัวแปรแฝง 5 ตัว
แปร แบ่งเป็นตัวแปรภายนอกแฝง 1 ตัวแปร
ตัวแปรภายในแฝง 4 ตัวแปร และตัวแปร
สังเกตได้ 17 ตัวแปร มีความสอดคล้อง
กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสอดคล้อง
กับ สเตียร์ส (Steers 1977) ได้ให้แนวคิด
เกี่ยวกับความผูกพันว่าเป็นความแรงกล้าใน
การแสดงตนของบุคคลต่อองค์การ และ
ความเกี่ยวพันกับองค์การใดองค์การหนึ่ง ซึ่ง
มีอยู่ 3 ลักษณะ คือ 1. มีความเชื่อ และ
ยอมรับในเป้าหมาย และค่านิยมขององค์การ
อย่างเต็มที่ 2. มีความตั้งใจที่จะใช้ความ
พยายามที่มีอยู่เพื่อองค์การ 3. มีความ
ปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็น
สมาชิกขององค์การต่อไป

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ผลการศึกษสามารถ
นำไปเพื่อเป็นข้อมูลให้สถาบันนำไปใช้ในการ
วางแผนและพัฒนาปรับปรุงความผูกพัน

ของบัณฑิตที่มีต่อหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

เป้าหมายของหลักสูตรบัณฑิตศึกษาที่คาดหวังในตัวของบัณฑิต คือ การตอบสนองคุณหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ด้วยวิธีการต่างๆ ฉะนั้น การสร้างความผูกพันของบัณฑิต จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่หลักสูตรบัณฑิตศึกษาต้องมีส่วนสำคัญในการสนับสนุน ผลักดัน และเอื้ออำนวยความสะดวกในการดำเนินการ

การสร้างความผูกพันของบัณฑิตนั้น หลักสูตรบัณฑิตศึกษาควรเตรียมการไว้ตั้งแต่ต้น เมื่อสมัยเป็นนิสิตในหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ฉะนั้น ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของบัณฑิตที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว จึงเป็นปัจจัยที่จะต้องให้ความสำคัญเพื่อปลูกฝังให้เกิด ความผูกพัน มีทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตรบัณฑิตศึกษา เชื่อมโยงมาอย่างน้อยก็กำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบันที่ต้องตอกย้ำด้วยวิธีต่างๆ ทั้งการจัดสภาพแวดล้อม การบูรณาการทางด้านวิชาการ บูรณาการทางด้านสังคมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการสร้างความผูกพันแบบต่อเนื่อง (Continuous

Commitment) มีพัฒนาการมาจากแนวคิดด้านพฤติกรรม (Behavioral Commitment) โดยพิจารณาจากพฤติกรรมที่ทำสม่ำเสมอต่อเนื่อง จนทำให้ได้บัณฑิตที่มีความคิดอยากตอบสนองคุณของหลักสูตรบัณฑิตศึกษาในรูปแบบที่ต่างกัน ทั้งวัย ฐานะทางสังคม อาชีพ

ความสัมพันธ์บัณฑิตกับหลักสูตรบัณฑิตศึกษานั้น ถึงแม้ว่าบัณฑิตจะสำเร็จการศึกษาไปแล้วก็ตาม แต่หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ก็ยังต้องใช้ความสัมพันธ์กับบัณฑิต ในการสนับสนุนแนวทางต่าง ๆ ซึ่งการตัดสินใจที่จะร่วมแรงร่วมใจของบัณฑิตต่อหลักสูตรบัณฑิตศึกษานั้น จะเกิดขึ้นเพื่อสร้างความสัมพันธ์ หรือทำไปเพราะสิ่งทีนอกเหนือข้อกำหนดต่างๆ ก็ตาม แต่สาเหตุที่ทำให้บัณฑิตมีความคิดที่จะร่วมแรงร่วมใจกับหลักสูตรบัณฑิตศึกษา นั้นคือ ความพึงพอใจต่อการแสดงออกความผูกพันกับหลักสูตรฯบัณฑิตศึกษา และคุณลักษณะส่วนตัวของบัณฑิตแต่ละคน

แหล่งอ้างอิง

- เกษมสันต์ วัฒนาณรงค์. (2554, 10 ตุลาคม). พลังของศิษย์เก่ากับสถาบันนิยม. *ไทยรัฐ*. สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2562, จาก <http://www.thairath.co.th/content/207979>.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. จิตวิทยาสังคม, กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2518.
- ระวี ภาวิไล. (2515). บรรยากาศทางวิชาการในมหาวิทยาลัย. *วารสารการศึกษาแห่งชาติ*, 7(3), 12-19.
- ลำพอง กลมกุล. (2554). อิทธิพลของกระบวนการสะท้อนคิดต่อประสิทธิผลการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน: การวิจัยแบบผสมวิธี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

- วิไลวรรณ พิธิยานุวัฒน์ และ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2519). วิธีประเมินสภาพแวดล้อมหาวิทยาลัย. *วารสารครุศาสตร์*, 6(4), 21-31.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, (2528) “ความพึงพอใจที่มีต่อสภาพแวดล้อมหาวิทยาลัยของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย”,วารสารบัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 6 : 84-90; ธันวาคม 2528.
- อนวัช มีเคลือบ, กิตติมา ชาญวิชัย และ จิรวัดน์ วีรังกร. (2560). การจัดการสื่อสารเพื่อพัฒนาความผูกพันศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัยรัฐในประเทศไทย. *วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร*, 12(1), 163-177.
- Spady, W. G. (1971). Dropout from Higher Education: Toward an Empirical Model. *Interchange*, 2(3), 38-62.
- Spady, William G. “Dropout from Higher Education: An Interdisciplinary Review and Synthesis”, *Interchange*. 1: 64-85; April, 1970, p.70.
- Steers, R.M. “Antecedents and outcomes of organizational commitment.” *Administrative Science Quarterly* 22, 1(March 1977), p. 46.
- Tinto, V. (1975). Dropout from Higher Education: A Theoretical Synthesis of Recent Research. *Review of Educational Research*, 45(1), 89-125.